

BØH

til verdens lykkeligste befolkning

Anmeldelse af Karen Ellen Spannow

Morten Albæk
 NEDSLAG – mellem det vi siger, og det vi gør
 Gyldendal.
 140 sider, kr. 149,-

Albæk præsenterer i sin lille bog 23 polemiske og veloplagte nedslag i danskernes hverdag. Han beklager dybt den mangel på oprigtighed og konsistens, som præger danskernes liv, og udtrykker sin skuffelse over, at så mange siger et og gør noget andet. Principløsheden har, som Albæk ser det, bredt sig som en pest, der i sidste instans truer det for fremtiden nødvendige fællesskab.

Der er ikke noget rigtig nyt i, at vi mennesker siger en ting, mener noget andet og gør noget helt tredje, eller at der i almindelighed er en solid manko på tillidskontoen. Ånden er redebon, men kødet er skrøbeligt, hed beskrivelsen af dette fænomen før i tiden. Faktisk har mange antropologer gennem tiderne hævdet, at uden denne diskrepans mellem det tænkte, det sagte og det gjorte, ville det antropologisk interessante stof forsvinde som dug for solen. Det er med andre ord såre menneskeligt at pynte på forholdene, at rokere sine udtalelser lidt efter de ulve man er omgivet af og undgå direkte konfrontationer. Men måske har denne tendens fået et ekstra nøk de sidste par årtier, og der vil i hvert fald altid være brug for kvikke og kritiske iagttagelser af fænomenet.

Og Albæk får sat nogle befriende ord og ligefremme beskrivelser på det kulturelle ubehag, der kan gribe den, der iagttager det danske samfund. Et samfund, hvor de ydre former har fået en så prominent

plads, at det er lidt svært ikke at frygte for de indre værdier. Et samfund, hvor overforbrug og præstationsangst er i kapløb med sygelighed og stress, som blomstrer midt i den postulerede idyl. Hvor smilfravægtilvæg-kulturen og konsensuspresset har grebet om sig, så begavet og nødvendig kritik let og elegant kan kategoriseres som sure og overflødige opstød: ”Altså nu gik det lige så godt, hvorfor skal vi så konfronteres med sørgelig statistik, global uretfærdighed, klimakriser og permanent politisk plat? Tag en sushi til!”

Glansbilledoverenskomst, velfærdsbulimi, kujonfabrik og drømmedræber er blandt de mere saftige udtryk, som Albæk tager i brug, når han siger bøn til verdens lykkeligste folkefærd. Som altså er os. Vi bliver nemlig hvert fjerde år spurgt, om vi er glade og tilfredse (men faktisk ikke, som Albæk skriver, om vi er lykkelige!) og placerer os med usvigelig sikkerhed som de mest tilfredse i verden. Måske mest fordi vi har et kulturelt betinget tabu mod at lufte vores utilfredshed i internationalt regi. Ræsonnementet synes at være, at når man betænker, hvor fattige de er andre steder, og hvor ringe deres skoler, hospitaler og plejehjem er, og at de ingen pølsevogne har – ja så må de klart være mindre tilfredse end vi. Og hvis det ikke er tilfældet, så må vi da i det mindste ikke risikere at give dem det indtryk, at det danske ikke er det absolut bedste. Mindst et politisk parti ville gå nedenunder og hjem hvis det blev kendt i bredere kredse, at det danske kan overgås.

Albæk peger også på at vi kun nødigt, og som regel kun når vi er alkoholpåvirkede, får talt om det, der virkelig brænder på. Kedsommeligheden i parforholdet, livets habituelle meningsløshed, og de kære børns ikke altid så vellykkede eskapader sløres bag overfladiske beretninger om spændende indretningsprojekter, eksotiske ferierejser og alle de fortræffelige og børnevenlige aktiviteter vi lige præcis når at

klemme ind i vores (selvfølgelig – man er vel efterspurgt!) pressede hverdag. Men, Albæk bevæger sig ikke fra det beskrivende til det analytiske niveau. Han giver ingen overbevisende bud på, hvorfor vi i disse tider, hvor den enkeltes økonomiske og politiske råderum vel aldrig har været større, stadig har så travlt med at få vores på det tørre og så lidt lyst til at vove det mindste. Hvorfor vi i stort tal og frivilligt indruller os i middelmådighed og middelklassepåpasselighed, når vi nu har indrettet et samfund, der i princippet skulle kunne sikre vores overlevelse, hvis vi trådte lidt ved siden af. Hvorfor vi har et stort behov for at demonstrere godhed for de knap så heldige, men i øvrigt ikke gider sætte os ind i deres liv og udfordringer. Endsige bo ved siden af dem eller lade vores unger gå i skole med deres. Han kan ikke forklare, hvorfor dagens sociale visioner indskrænkes til private sygeforsikringer og mere kasko på resten af menageriet.

Så Albæk sætter fingrene på nogle ømme punkter, men han har ikke nogle redskaber til at bore i dybden og gøre sig betragtninger over årsagerne. Selv om han er bekymret for det nødvendige fællesskab, får hans skræk for det han kalder socialdemokratismen ham til at tage afstand fra begreber som klassekamp og solidaritet, der kunne danne udgangspunkt for egentlige handleplaner. Albæk har kun formaninger at dele ud af. Vi skal tage os i nakken og stå ved vores værdier skal vi! Men hvordan man bryder individernes hang til at kaste glimmer over de daglige rutiner og slippe uden om principielle tvister er der ingen ideer til. Den tilfangetagelse i middelklassekomaet, som Albæk så udmærket beskriver, kan han ikke selv gøre sig helt fri af. Og de kære små, som bogen er dedikeret til - Emilia Kirstine og Asger Julius – kan ikke, når tidens fylde er der, slå op i farmands nedslag og se, hvordan de skal gøre det anderledes.